

FIGA (227) *sb f*

f (226), *m* (1) [*w funkcji n-pers*]

sg N figa (26). ◇ *G figi* (11). ◇ *D fidze* (1). ◇ *A figę* (15). ◇ *I figą* (7). ◇ *L fidze* (2). ◇ *pl N figi* (26). ◇ *G fig* (44), *fig(o)w* (8); -ow *Calep* (3), *WysKaz*; *fig*: -ow *FalZioł* (12 : 1), *BielKron* (3 : 3). ◇ *D figâm* (2) *BibRadz*, *WujNTt fig(o)m* (1) *BierEz*. ◇ *A figi* (46). ◇ *I figami* (33). ◇ *L fig(a)ch* (2). ◇ *du A (cum nm) fidze* (2) *BierEz A2*, *SienLek* 157. ◇ (*lat.*) *G sg Figae* (1) [*w funkcji n-pers*].

Sł stp, *Cn notuje*, *Linde XVI – XVIII w.*

1. *bot. Ficus, figowiec, drzewo z rodziny morwowatych (ponad 600 gatunków)* (48) :

a. *Ficus carica L.; drzewo wydające owoce jadalne, prawdopodobnie uprawiane w basenie Morza Śródziemnego; ficus Vulg, Calep, Cn; ficulnea (arbor) Vulg, Cn; [ficus – figowe drzewo Murm 109; Mącz 125d]* (40) : *MurzNT Mar* 13/28; *Figá oná wżędy fie nád nią zyeleniá/ A ná gáłkach iágod pięknych dofyć miá/ RejWiz* 34v, 24, 35, 46, 64v; *wśytko rycerstwo ich opádnie/ iáko opáda lift z Winá y z Figi. Leop Is* 34/4, *Ioann* 1/48, 50, *Iac* 3/12; *Abowiem káždy liedział pod śwá winnicá/ y pod śwá figá/ á żaden nie był co by ie ftráżył. BibRadz 1.Mach* 14/12, *Is* 36/16; *Podobieństwo było: że drwá/ chciáły sobie króla wybrać [...] lzli do figi/ chciáły iá królem mieć: niechciá/ BiałKat* 66; *iáko pierwzy owoc ná fidze ná początku iey wyzrałem oyce wálze BudBib Os* 9/10, *Is* 34/4, *Ioel* 2/22; *Calep* 417b; *Figá máiáca liście bez owocu/ znáczy Zydy/ haeretyki y złe Chrześcijány: ktorzy máiá wiárę y dobre fłowá/ ále nie vczynki. WujNT* 252; *Izali może/ brácia moi/ figá winne iágody rodić: ábo winna mácicá figi? WujNT Iac* 3/12, *przedm* 37, s. 85, *Matth* 21/19, *Mar* 11/13, 20 (22); *SkarKaz* 80a.

b. *Ficus sycomorus L.; sykomor, figa egipska; sycomorus Vulg, Cn; arbor morus Vulg* (8) : *iesli macie wiárę á nie wátpicie/ nie tylko to fidze vczynicie [żeby uschła]/ ále ieslibyście y gorze tey rzekli weźmi fię y wrzuć fię do morzá/ będzie. BudNT Matth* 21/21.

Zestawienia: »figa ejiptska« (1): *mowilibyście fykáminowi temu/ (marg) fykámin figá Eiptska (–) wykorzeń fię á wladz fię w morzu/ pośluchałby was. BudNT Luc* 17/6.

»leśna figa« (2) : *wtąpił ná leśną Figę [in arborem sycomorum] chcąc go widzieć, Leop Luc* 19/4; *WujNT Luc* 17/6.

»płonna figa« (3): *BudBib Is* 9/10; *A bieżawzy naprzod/ wtąpił ná drzewo płonney figi/ áby go wyźrzał WujNT Luc* 19/4, s. 274.

»sucha figa« (1): *wtąpił na drzewo Sykomorowé/ to iest fuché figi/ aby tym lepiéy pana Iezufa wzrzál. OpecŻyw* 62.

2. *Owoc drzewa figowego [ficus – figa Murm 109; ficus (fructus) – figa Mącz 125d]* (170) : *Y powiedział im Ieremiałz znáki widzenia przez dwá koźá Fig/ w iednym złe á w drugim dobre BielKron* 95.

a. *Owoc jadalny; ficus Mącz, Vulg, Cn; callistruthia, coctona Mącz, Cn; grossus Calep, Vulg; palatha Vulg* (160) : *Nákladł Ezop przedeń chlebá: Fig y dáktýłow przykládał BierEz A3, A2 [6 r.], A2v [5 r.], Q [3 r.], Qv; Fgi fą dwoiakie, świeże y fuche/ Swieże fą mały moczy dla wilkości gich zbytniey FalZioł III* 15a; *Weźmi figę á rozkroy iá szyroko rozpuć drijakiew wwinie á tę figę rozkroioną wtym rozmocz á prziloż na bolączkę FalZioł V* 70v, I 3b, 7d, 22c, 26a, 37b (45); *Dla tego też figi y rozinki*

gdy wyfchną łożdże bywają niż grona winne łożwieże. *GlabGad* I4, I6 [2 r.]; *MiechGlab* n1b 7; *RejKup* Rv; *HistAl* K8; niepoydziefz bo rad figi iadałz abyś łożnadz w drodze nieomieliłka? *KrowObr* 146, 88; By też [sroka] y wótawicźnie Figi tám iadała/ Przedfię niech czyni co chce wźdy będye śmierdzyła. *RejWiz* 46v, 47v [2 r.], 109; dáli mu chlebá aby iadł/ y pił wodę/ bá y część węzełká Fig/ także y dwa węzły rozyńkow *Leop* 1.Reg 30/12, 2.Reg 16/1, 2, 4.Reg 20/7, *Cant* 2/13, *Iac* 3/12; *RejZwierz* 38v, 121v [2 r.]; *BibRadz* 2.*Esdr* 13/15, *Mar* 11/13; Kazał Ezaiasz przynieść Figow/ y pomazał Ezechiasza po twarzy/ y był zdrow. *BielKron* 89v, 40, 67, 113v, 129v [3 r.], 272v; Ficedula, Ptafzek nieyaki figami żywiący. *Mącz* 125c, 32b, 67a, 125d [2 r.], 212c, 273b, 396b; z Ořtu nie bywa Fig/ ani s ćirnia iągod/ ale drzewo złe owoc zły dáie. *SarnUzn* G8v; Albo łożyno końskie z octem zmiefzawźy/ nádźiey tym figę/ a rołpárzywźy ią ná ogniu ná ránę przywiń. *SienLek* 152v, 7v, 9, 55v, 73, 79 (21); *RejPos* 186v; *RejZwierc* 204; Iáko Cynámon y kořz fig wydałám wonność *BudBib Eccli* 24/16, *Deut* 8/8, 2.*Esdr* 13/15; *BudNT Luc* 6/44; *ModrzBaz* 53v; *MWilcHist* F4; NA przykréy łkále gdzie nikt niedochodzi/ Zieloné drzewo łożodkie figi rodzi *KochFr* 8; *Calep* 417a, 465b [2 r.], 746b; Rzepy wędzonéy będziefz miał puł ćwierci dofyć/ Mozełz ią tak miałto fig zlobą zawźze ność. *WyprPl* C2; *WujNT Matth* 7/16, *Mar* 11/13, *Luc* 6/44, *Iac* 3/12, *Apoc* 6/13; ziemiá oney puřtynie zła była/ bo ani figow: ani iáblek gránatowych nie rodziła *WysKaz* 11.

[Przysłowie: wrzędnicy pořpolicie chytry/ wybornie vmieią złe wczynki łwe [...] wedle pořtrzeby wytawiać [...]. A zafyę dobra część pořpoltwa chłopińskiego pořstego/ ynácźey nic nie umie iedno po pořftu/ iáko w przypowieřci iefł. Figi figami/ Motykę motyką zwąć. *LorichKosz* 55 (*Linde*).]

Wyrażenie: »figi suche (a. suszone)« = *carica Mącz, Vulg; Cn; ficus sicca Mącz; ischades Calep* [szyk 13 : 5] (18): Swieże łoż mały moczy dla wilkořci gich zbytniey/ łuche Figi łoż leřfze y mięřnieyřze ich mocz iefł zagrzewaiącza *FalZioł* III 15a; Figi łuche łoż dobre khu iedzeniu/ ale pragnienie czynią *FalZioł* III 15a, I 18a, 40d, 41d, 84b, 94a (15); Abigáil [...] wzięła [...] łto wiązánek Rozyńkow/ y dwie łcie wiązék fuřłonych Fig *Leop* 1.Reg 25/18; *Mącz* 38d; *Calep* 565a.

b. Niejadalny owoc sykomoru lub kapryfigi; *marsica Mącz, Calep; sycomorus Mącz, Vulg; caprificus Mącz* (9) : *Marsica*, Brzidka/ Niełmácźna figá/ też nieyaki wrzód *Mącz* 210a, 37a; *Sycophanta* – Oblygacz, kłamřtwem łie karmiac, przewrotnik, zarłok fygow. *Calep* 1039a, 640a.

Wyrażenia: »figa polna« (1): páłtuchá ia iefłthem wrywáiący Figi polne [*sycomoros*]. *Leop Am* 7/14.

»figa smrodliwa« (1): wczynię ie iáko figi łmrodliwe/ ktorých ieřć niełza prze złość. *BudBib Ier* 29/17.

»figa zła« [szyk 2 : 1] (3): *BielKron* 95 [2 r.]; *Sycomorus*, Rodzay drzewá miedzy figowym á miedzi Laurowym áłbo bobkowym drzewem łrodek máyący/ miałto niełmácźnych á złych fig bywa brano. *Mącz* 436b.

3. *n-pers* (1) :

Zestawienie (1): temu łiftu pieczęci łoż zawiefzoné [...] *Andrzejá* z *Lubráncá* *Brzełkięgo*/ *Máćieię* *Figę* z *Ořźnice* *Inowłozdźławłkięgo* *SarnStat* 1083.

*** *Bez wystarczającego kontekřtu* (8) : *Murm* 109; f figa/ trafno/ figiel *MurzOrt* Bv; *Mącz* 125d, 436a; *Calep* 417a, 417b [2 r.], 474b.

Synonimy: **1. b.** *sykamin, sykomor.*

Cf **[FIGOJADEK], [FIGOJADKA]**

AK